

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**за провеждане на държавни изпити за придобиване трета степен
на професионална квалификация**

**СПЕЦИАЛНОСТ: № 1377 ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ
НА ТУРИЗМА**

София, 2004 година

1. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и практика на специалността за придобиване на трета степен на професионална квалификация по специалността **Организация и управление на туризма**.

С държавните изпити по теория и практика на специалността се извършва проверка и оценка на професионалните компетенции.

Националната изпитна програма цели да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции, изискващи се за придобиване трета степен на професионална квалификация.

Националната изпитна програма е разработена на основание на ЗНП, ЗПОО и действащите учебни планове и програми за специалността.

2. ФОРМА НА ИЗПИТИТЕ

Държавните изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация по специалност **Организация и управление на туризма** са два:

➤ **Държавен изпит по теория на специалността** – писмена разработка на изпитна тема от учебното съдържание от задължителната професионална подготовка с продължителност 4 астрономически часа.

Изпитните теми са разработени на базата на учебното съдържание от учебните предмети от раздел Б – **Задължителна професионална подготовка** на учебния план. Те са съобразени с професионалните компетенции, които учениците се изисква да придобиват в процеса на обучение по специалността.

За провеждане на **държавния изпит по теория** на специалността се подготвят **изпитни билети**. Изпитният билет съдържа наименованието на изпитната тема и план-тезиса на учебното съдържание.

Изпитният билет се изтегля в деня, определен за изпита, и е един за всички ученици, обучавани по специалността в училището.

За подготовка за държавен изпит по теория на специалността на учениците се предоставят материалите по **т.3.2.** и по **т.3.3.** и използваната литература.

➤ **Държавен изпит по практика на специалността** – провежда се чрез изпълнение на индивидуални практически задания.

С държавния изпит по практика на специалността се проверяват и оценяват практическите компетенции, изискващи се за трета степен на професионална квалификация.

Индивидуалните практически задания се разработват от училището. Те трябва да са съобразени с критериите за оценка, определени с тази изпитна програма.

3. СЪДЪРЖАНИЕ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

Изпитната програма за държавния изпит по теория на специалността съдържа:

- професионалните компетенции, които следва да се придобият в процеса на обучение по теория на специалността;
- учебните предмети и учебното съдържание по учебните предмети от раздел Б на учебния план, въз основа на които се формират професионалните компетенции;
- списъка на изпитните теми и план-тезиса на учебното съдържание /предоставят се на учениците за подготовка за изпита/;
- критериите за оценяване на професионалните компетенции;
- системата за оценяване.

3.1. Професионални компетенции, придобити в резултат от обучението по специалността.

Професионални компетенции	Тежест на компетенциите в %
• Познава технологията на туристическото обслужване	30
• Познава спецификата на икономиката и управлението на туристическото предприятие	20
• Познава правната уредба в туризма	10
• Познава отчетността в туризма	10
• Познава информационните технологии в туризма	10
• Познава нормативната уредба за санитарно-хигиенните изисквания, ЗБУТ в туристическите предприятия	10
• Познава специфичната терминология на чужд език	10

3.2. Тематични области, учебни предмети и учебно съдържание, въз основа на които се формират професионалните компетенции.

№	Учебни предмети и учебно съдържание	Критерии за оценяване
1.	Технология на туристическото обслужване	- познава технологията на обслужване в ресторанта; - познава технологията и организацията на обслужване в хотел; - познава технологичните особености на посредническата дейност; - познава технологията на транспортното обслужване; - познава технологията и организацията на екскурзоводското обслужване;
2.	Икономика и мениджмънт в туризма	- познава туристическите предприятия /спецификата на стопанската им и икономическа дейност/; - познава структурите и органите на управление в туризма; - познава управлението на качеството на туристическите услуги, персонала, финансовата и маркетингова дейност в туристическото предприятие; - познава същността и методиката на изготвяне на бизнес програмите на предприятието;
3.	Бизнес комуникации	-познава особеностите на вербалната и невербалната комуникация; - познава особеностите в общуването с партньори и клиенти от различни култури;
4.	Счетоводство на туристическата фирма	- познава същността и организацията на счетоводното отчитане на дълготрайните материални и нематериални активи, краткотрайните материални активи, паричните средства и движимите ценности на туристическото предприятие;
5.	Правна уредба в туризма	- познава Закона за туризма и неговото приложение в практиката;
6.	Организация и управление на малкото предприятие в туризма	- познава начините за определяне на себестойността на туристическия пакетен продукт; - познава видовете цени и особеностите на

		ценообразуването; - познава взаимоотношенията на туристическото предприятие с банките и формите на безналични разплащания; - познава взаимоотношенията със застрахователните институти;
7.	География на туризма	- познава условията и факторите, влияещи върху възможностите за развитие на туризма в дадената дестинация;
8.	Маркетинг и реклама	- познава особеностите на маркетинговите проучвания и рекламата
9.	Екскурзоводство	в сферата на туризма. - познава структурата на екскурзоводската беседа; - спазва изискванията при поднасяне на екскурзоводската беседа; - познава и умее да подбира подходящ вид анимация.

3.3. Списък на изпитните теми и план-тезис на учебното съдържание.

Изпитна тема №1. ПЛАНИРАНЕ И ОРГАНИЗИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКО ПЪТУВАНЕ С ОБЩА ЦЕНА

План-тезис:

- Същност на туроператорската дейност.
- Проучване на туристическия пазар /търсене, предлагане, конкуренция.
- Проучване на ресурсите с цел избор на дестинация и вид на пътуването.
- Договаряне с транспортъори и хотелиери.
- Формиране на цена на паушалното пътуване.
- Изготвяне и реклама на програмата на туристически пакети.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Познава правно-нормативните документи, регламентиращи дейността на туристическите агенции.	10
2.	Познава елементите и спецификата на туристическия пазар.	30
3.	Обяснява видовете ресурси и влиянието им при формиране на туристическия продукт.	10
4.	Познава специфичните особености на хотелиерския продукт и продукта на транспортната фирма при договарянето. /варианти на договаряне на легловия контингент/.	20
5.	Познава принципите и методите на ценообразуване и калкулиране.	20
6.	Познава и прилага основните принципи на рекламата и рекламните средства.	10

Изпитна тема №2. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРОДАЖБИТЕ И ПРОВЕЖДАНЕ НА ОРГАНИЗИРАНО ТУРИСТИЧЕСКО ПЪТУВАНЕ С ОБЩА ЦЕНА

План-тезис:

- Изготвяне на каталог.
- Реклама – начини на рекламиране и канали за реализация на продукта.
- Технологични етапи на обслужване на клиента и изисквания към обслужващия персонал.
- Документи и документооборот – ваучер.
- Обслужване на туристите при провеждане на туристическо пътуване.

- Роля на туристическите представителства – функции и задачи при обслужване на туристите.
- Уреждане на рекламациите и отчитане на туристическото пътуване.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Познава изискванията за изготвяне на каталога с програмите.	10
2.	Познава и прилага основните принципи на рекламата и рекламните средства и начините за дистрибуция на туристическия продукт.	20
3.	Познава видовете продажби и начините на разплащане.	20
4.	Познава нормативно-установените реквизити на ваучера като основен разплащателен документ.	10
5.	Познава технологията на обслужване на туристите.	20
6.	Познава начините на контрола върху изпълнението на договорните отношения.	10
7.	Познава условията на договора за рекламации и неустойки и начините на отчитане.	10

Изпитна тема №3. ТУРИСТИЧЕСКИ ПЪТУВАНИЯ С ВЪЗДУШЕН ТРАНСПОРТ

План-тезис:

- Развитие, роля и значение на въздушния транспорт в туризма.
- МТБ и организация на експлоатацията ѝ.
- Техничко-икономически особености.
- Показатели за характеристика на пътническия въздушен транспорт.
- Организиране на туристически пътувания с въздушен транспорт.
- Проблеми и перспективи на въздушния транспорт в България.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Познава развитието, ролята и значението на въздушния транспорт в туризма.	10
2.	Описва МТБ и организацията на експлоатацията ѝ.	20
3.	Изяснява предимствата и недостатъците на въздушния транспорт.	20
4.	Познава показателите, характеризиращи въздушния транспорт.	20
5.	Познава и разработва различните видове туристически пътувания с въздушен транспорт.	20
6.	Анализира проблемите и тенденциите при използване на въздушния транспорт в туризъм.	10

Изпитна тема № 4. ТУРИСТИЧЕСКИ ПЪТУВАНИЯ С АВТОМОБИЛЕН ТРАНСПОРТ

План-тезис:

- Развитие, роля и значение на автомобилния транспорт в туризма.
- МТБ и организация на експлоатацията ѝ.
- Техничко-икономически особености.
- Показатели за характеристика на пътническия автомобилен транспорт.
- Организиране на туристически пътувания с автомобилен транспорт.
- Проблеми и перспективи на автомобилния транспорт в България.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Познава развитието, ролята и значението на автомобилния транспорт в туризма.	10
2.	Описва МТБ и организацията на експлоатацията ѝ.	20
3.	Изяснява предимствата и недостатъците на автомобилния транспорт.	20
4.	Познава показателите, характеризиращи автомобилния транспорт.	20
5.	Познава и разработва различните видове туристически пътувания с автомобилен транспорт.	20
6.	Анализира проблемите и тенденциите при използване на автомобилния транспорт в туризма.	10

Изпитна тема № 5. ТУРИСТИЧЕСКИ ПЪТУВАНИЯ С ВОДЕН ТРАНСПОРТ

План-тезис:

- Развитие, роля и значение на водния транспорт в туризма.
- МТБ и организация на експлоатацията ѝ.
- Техничко-икономически особености.
- Показатели за характеристика на пътническия воден транспорт.
- Организиране на туристически пътувания с воден транспорт.
- Проблеми и перспективи на водния транспорт в България.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Познава развитието, ролята и значението на водния транспорт в туризма.	10
2.	Описва МТБ и организацията на експлоатацията ѝ.	20
3.	Изяснява предимствата и недостатъците на водния транспорт.	20
4.	Познава показателите, характеризиращи водния транспорт.	20
5.	Познава и разработва различните видове туристически пътувания с воден транспорт.	20
6.	Анализира проблемите и тенденциите при използване на водния транспорт в туризма.	10

Изпитна тема № 6. ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ

План-тезис:

- Търсене и предлагане – елементи на туристическия пазар.
- Природни и антропогенни ресурси.
- Характеристика и видове туристически продукт.
- Цени и видове цени в туризма.
- Калкулиране на туристически пакет.
- Реклама на туристически продукт.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Анализира връзката между елементите на туристическия пазар – търсене, предлагане, цена.	30
2.	Обяснява видовете ресурси и влиянието им при формиране на туристическия продукт.	10
3.	Познава специфичните особености и различните видове туристически продукт.	20

4.	Изброява видовете цени и факторите на ценообразуване.	10
5.	Калкулира туристически пакет.	20
6.	Прилага и познава основните принципи на рекламата и рекламните средства.	10

Изпитна тема №7. ТУРИСТИЧЕСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

План-тезис:

- Правни основи на туристическите предприятия.
- Производствен процес в туристическите предприятия – хотел и ресторант.
- Организационна структура на управление.
- Структура на персонала в туристическите предприятия.
- Снабдяване и складово стопанство.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Познава правно-нормативни документи, регламентиращи дейността на туристическите предприятия.	10
2.	Познава особеностите на производствения процес в хотела и ресторанта.	10
3.	Анализира организационната структура на управление в различните видове туристически предприятия.	30
4.	Познава различните категории персонал и длъжностни характеристики.	10
5.	Познава снабдителния пазар;формите на снабдяване и първичната документация; познава видовете складове;организацията на складовия процес и документацията следяща движението на стоково-материалните ценности.	40

Изпитна тема № 8. ПЕРСОНАЛ В ТУРИЗМА

План-тезис:

- структура на персонала;
- общи и специфични изисквания към персонала в туризма;
- системи за заплащане на труда;
- функции на мениджъра в туризма;
- мотивационна политика в туризма.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Познава структурата на персонала.	10
2.	Изброява изискванията към персонала.	10
3.	Обяснява функциите на мениджъра в туризма.	20
4.	Анализира системите за заплащане на труда.	40
5.	Изяснява различните форми за мотивация на персонала.	20

Изпитна тема №9. ИНВЕСТИРАНЕ И ФИНАНСИРАНЕ В ТУРИЗМА

План-тезис:

- същност и видове инвестиции;
- капитал и видове капитал;
- инвестиционно планиране и вземане на решения;
- характеристики на кредита;
- финансиране и кредитиране в туризма.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Изброява видовете инвестиции и видовете капитали.	10
2.	Анализира инвестиционната дейност и методите за вземане на решения при планиране.	30
3.	Познава основните характеристики на кредита.	10
4.	Анализира възможностите за финансиране и кредитиране в туризма.	40
5.	Познава и прилага маркетинговите концепции в туризма.	10

Изпитна тема № 10. ОСОБЕНОСТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО В ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНДУСТРИЯ

План-тезис :

- търговска фирма – правомощия, юридически фирми, регистриране;
- основни принципи на мениджмънта;
- особености на управление в хотелиерството;
- особености на управление в ресторантьорството;
- технологични функции на ръководството на туристически оператори и агенции;
- търговски договори.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Изяснява същността на търговска фирма – правомощия и регистриране.	20
2.	Познава принципите на мениджмънта.	20
3.	Характеризира особеностите на управление в хотелиерството, ресторантьорството и туроператорската дейност.	40
4.	Прилага правната уредба при сключване на търговски договори.	40

Изпитна тема №11. КОНКУРЕНЦИЯТА НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПАЗАР

План-тезис:

- понятие, видове;
- конкурентоспособност – фактори, които влияят върху нейното равнище;
- критерии и показатели за равнището на културата на обслужване;
- форми на монополни обединения;
- антимонополно законодателство;
- конкурентоориентирани стратегии.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Познава видовете конкуренция.	10
2.	Анализира факторите, влияещи върху конкурентоспособността.	30
3.	Изброява критериите и показателите за равнището на културата на обслужване.	20
4.	Познава формите на монополни обединения и антимонополното законодателство.	10
5.	Анализира стратегиите за конкурентоспособност.	30

Изпитна тема № 12. ФОРМИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПАКЕТИ

План-тезис:

- съвременни тенденции в развитието на туризма;
- географско разпределение на международния туризъм;
- проучване на пазара;
- контакти и сключване на договори с други предприятия;
- планиране на бюджета ;
- туристически програми;
- отчитане, уреждане на рекламации и неустойки.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Прилага съвременните тенденции в развитието на туризма.	10
2.	Описва географското разпределение на международния туризъм.	10
3.	Анализира проучвателната дейност на пазара.	20
4.	Описва особеностите при сключване на туристически договори.	10
5.	Обяснява методите за планиране на бюджета.	10
6.	Обяснява принципите за изготвяне на туристически програми.	10
7.	Анализира дейността, свързана с отчитането и уреждането на рекламации.	30

Изпитна тема №13. ЦЕНИ И ЦЕНООБРАЗУВАНЕ В ТУРИЗМА

План-тезис :

- функции на цените : видове цени, моделиране на цените;
- цените като икономически лост;
- основни методи за формиране на цените;
- отбиви и отстъпки в туризма;
- психологически ценови трикове.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Изброява видовете цени и функциите им.	10
2.	Анализира цените като икономически лост.	40
3.	Познава методите за формиране на цените.	20
4.	Познава отбивите и отстъпките в туризма.	20
5.	Прилага психологическите ценови трикове.	10

Изпитна тема №14. УПРАВЛЕНСКИ СТРАТЕГИИ

План-тезис:

- стратегии за вземане на управленски решения;
- методи за вземане на управленски решения;
- стратегическо планиране;
- диверсификационна стратегия;
- сегментационни стратегии.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Познава стратегиите за вземане на управленски решения.	10
2.	Познава методите за вземане на управленски решения.	10
3.	Анализира стратегическото планиране на различни туристически фирми.	30
4.	Анализира възможностите за диверсификационни стратегии.	30
5.	Прилага сегментационните стратегии.	10
6.	Обяснява ролята на пбблик рилейшънс.	10

Изпитна тема № 15. МЯСТО И РОЛЯ НА ЕКСКУРЗОВОДСКОТО ОБСЛУЖВАНЕ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПРОДУКТ

План-тезис:

- Предпоставки за възникване и развитие на екскурзоводската услуга.
- Видове екскурзии.
- Видове екскурзоводски услуги.
- Функции на екскурзовода.
- Изисквания за професионална пригодност.
- Методично-тематичен план на екскурзията.
- Съдържание на екскурзоводската беседа.
- Анимация в екскурзиите.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Познава историята и съвременните тенденции в развитието на международния туризъм.	10

2.	Познава класификацията на видовете екскурзии.	10
3.	Обяснява основните задължения при отделните видове услуги.	20
4.	Обяснява задълженията на екскурзовода.	10
5.	Пояснява изискванията към професионалните и личностни качества на екскурзовода.	10
6.	Обяснява съдържанието на методично-тематичния план.	20
7.	Познава структурата на екскурзоводската беседа.	10
8.	Описва подходящата форма на анимация в екскурзията.	10

3.4. Система за оценяване.

Оценяването на изпитните теми се извършва по критериите, записани след всяка тема.

Системата за оценяване е точкова. Сумата от точките за всички критерии за една тема е 100. За всеки критерий точките са определени съобразно неговата тежест и са максимални. В зависимост от показаните знания по съответния критерий могат да се получат от 0 до максималния брой точки.

- при пълно и вярно покриване на всички критерии се поставя максималният брой точки – 100;
- при непълно покриване на съответния критерий се отнемат до 20 % от максималния брой точки за съответния критерий;
- при направени пропуски и грешки се отнемат над 50 % от максималния брой точки за съответния критерий;
- при непокрит критерий не се дават точки.

Точките се сумират за темата и се приравняват към цифрова оценка по следната формула:

6 x получен брой точки от ученика

Оценка = -----
100

Оценката се изчислява с точност до стотни.

4. СЪДЪРЖАНИЕ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА СПЕЦИАЛНОСТТА.

Изпитната програма за държавния изпит по практика на специалността съдържа:

- насоки за организиране и провеждане на държавния изпит по практика на специалността;
- насоки за разработване на индивидуалните практически задания;
- критерии за оценяване;
- система за оценяване.

4.1. Съдържание на държавния изпит по практика на специалността.

Държавният изпит по практика на специалността се провежда в училището и/или в хотел.

Учениците се явяват в деня на изпита с определеното от училището работно облекло.

- Държавният изпит по практика на специалността се организира в един ден продължителност 6 часа, като всеки ученик изпълнява индивидуална практическа задача.

4.2. Насоки за разработване на индивидуалните практически задания.

Индивидуалното практическо задание, което получава всеки ученик съдържа:

- Наименование на практическата задача.
- Съдържание на извършваната работа – определя се от следните тематични области:
-Хотелиерство и ресторантьорство – хотел, кухня, ресторант.

- Допълнителни туристически дейности.
- Организиране на пътувания.
- Разработка на маршрути.
- Икономика и мениджмънт в туризма.
- Анимация в туризма.
- комуникация на изучавания чужд език.

- Изисквания на които трябва да отговаря извършената дейност.
- Срок за изпълнение.
- Изисквания по ЗБУТ.
- Изисквания към санитарно-хигиенните изисквания.
- Изисквания към представянето (презентацията на извършената практическа задача) пред изпитната комисия.

Съдържанието на индивидуалното практическо задание се описва в бланка и се придружава от протокол за изпълнение и карта за оценяване.

4.3. Критерии за оценяване.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки 100
1.	Техника на презентирание.	10
2.	Познава и прилага правно-нормативните документи, регламентиращи дейността на туристическите предприятия.	10
3.	Познава специфичните особености на формиране на туристическия продукт и спазва технологията при предоставяне на различните видове туристически услуги.	30
4.	Познава и прилага методите на ценообразуване и калкулиране.	10
5.	Познава и прилага основаните принципи на реклама и рекламни средства.	10
6.	Спазва изискванията за ЗБУТ, ПО и опазване на околната среда.	10
7.	Притежава добри комуникативни способности и професионално поведение.	10
8.	Познава и прилага специфичната терминология на чужд език.	10

Оценяването се извършва по точкова система. На всяко практическо задание се поставя оценка съобразно посочените критерии. Оценката за изпита по практика на специалността се изчислява с точност до стотни.

За преминаване от точкова в цифрова система се използва формулата от т. 3.4. на тази изпитна програма.

5.ЛИТЕРАТУРА

- 1.Хаджиниколов, Хр., Ресторантьорство и хотелиерство, УИ “Стопанство”, София, 1996.
- 2.Доганов,Д. “Маркетинг в туризма, “Принсепс”, Варна, 1994 .
- 3.Тончев, Цв. и колектив, “Основи на туризма,“Тилиа”, София, 1996.
- 5.Ибришева, В. Организация на туристическото обслужване, Бургас, 1994.

6.АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

инж. Славка Койчева – МОН

Професионална гимназия по туризъм – гр. Плевен

Виолета Кунчева

Катя Йозова

Нуртен Реджова

Малинка Маринова

Приложение №1. към националната изпитна програма за специалност “Организация и управление на туризма”

Индивидуално практическо задание № 1

ИЗВЪРШВАНЕ НА КАЛКУЛАЦИЯ НА ТРАНСПОРТНИ РАЗХОДИ С НАЕТО ТРАНСПОРТНО СРЕДСТВО /АВТОБУС/ ПО ОПРЕДЕЛЕН МАРШРУТ:

1. Като част от себестойността на планирано организирано туристическо пътуване с обща цена.

ЗАДАЧА: Екскурзия до София, включваща панорамна обиколка на София /еднодневна/

- разстояние Плевен – София – 180 км
 - командировъчни разходи шофьор – 15 лв
 - паркинг – 3 часа, цена на паркинга на час – 5,00 лв
 - цена транспортно средство на км – 1,50 лв
 - марка автобус – “Сетра”
 - брой туристи – 50
2. Като заявка от група с точно определен брой пълноплащащи участници – 48 човека

№	Критерии за оценяване	Брой точки 100
1.	Да проучи, прецени условия по оферти на различни транспортни фирми.	10
2.	Да знае да сключи договор /в писмен вид/ с оферта /транспортъор/. Да изиска лиценз и застраховки на транспортната фирма.	10
3.	Да прецени при избора на транспортна фирма правилното съотношение между цена и качество на услугата.	25
4.	Да калкулира издръжката на шофьора.	5
5.	Да калкулира другите разходи – паркинг, пътни такси.	5
6.	Да не е допуснал технически грешки при изчисляване.	40
7.	Да знае правилата за спазване на безопасни условия на труд в туристическия офис.	5

- продажба на едноседмични и двуседмични почивки
- наемна цена на самолета – 20 000 евро
- самолет – модел ТУ 154, брой седалки - 156

№	Критерии за оценяване	Брой точки 100
1.	Да проучи, прецени условия по оферти на различни транспортни фирми /авиокомпаниии/.	5
2.	Да прецени при избора на авиокомпания правилното съотношение между цена и качество, да изисква копие от лиценза на транспортната фирма при сключване на договор.	10
3.	Да въведе коригиращ коефициент.	15
4.	Да въведе правилен процент заетост.	15
5.	Да не е допуснал технически грешки при калкулация.	50

6.	Да знае правилата за спазване на безопасни условия на труд на работното място.	5
----	--	---

Индивидуално практическо задание № 3

ИЗВЪРШВАНЕ НА КАЛКУЛАЦИЯ НА ТРАНСПОРТНИ РАЗХОДИ С НАЕТО ТРАНСПОРТНО СРЕДСТВО /САМОЛЕТ/. ЧАРТИРАНЕ. ЕДНОКРАТНО ЧАРТИРАНЕ – ЕКСКУРЗИЯ СЪС САМОЛЕТ.

ЗАДАЧА: Да се изчисли разходът за транспорт като част от себестойността на организираното туристическо пътуване с обща цена при:

- екскурзия: София – Истанбул – София
- наемна цена за самолет – 5000 евро
- марка самолет – ТУ 134, брой седалки - 76

№	Критерии за оценяване	Брой точки 100
1.	Да проучи, прецени условия по оферти на различни транспортни фирми /авиокомпаниии/ и да избере подходяща оферта, като се съобрази със съотношението между цена и качество.	20
2.	Да проучи цените на конкуренцията и търсенето с цел правилно определяне на процента заетост по формулата за Р тр.	25
3.	Да не допуска технически грешки при решаване на задачата.	50
4.	Да знае правилата за спазване на безопасни условия на труд на работното място – туристически офис.	5

Индивидуално практическо задание № 4

**ДА СЕ ОБЯСНЯТ ФОРМУЛИТЕ НА ХОТЕЛСКОТО НАСТАНЯВАНЕ. ДА СЕ ОБЯСНЯТ ЦЕНИТЕ ЗА ОСНОВНИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ УСЛУГИ В ЗАВИСИМОСТ ОТ НАСТАНЯВАНЕТО В DB; SGL, TRPL; Suite FR на ad и ch ДА СЕ НАЧЕРТАЕ СХЕМАТА НА РАЗДЕЛЯНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕЗОН. НА ПОДСЕЗОНИ.
ДА СЕ ОБЯСНЯТ ЦЕНИТЕ ПО ПОДСЕЗОНИ. ДА СЕ ОБЯСНИ КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ДОГОВАРЯНЕТО НА ЛЕГЛОВИ КОНТИНГЕНТ.**

№	Критерии за оценяване	Брой точки 100
1.	Да знае как се извършва договарянето на основни туристически услуги между туроператори и хотелиери. Да знае задължителните реквизити на договора.	25
2.	Да знае основните права и задължения на хотелиера.	10
3.	Да знае основните права и задължения на туроператора /спазване сроковете за резервации и анулации/.	20
4.	Да знае при какви случаи се изплащат неустойки от страна на	10

туристическия офис.	
---------------------	--

Индивидуално практическо задание № 7

РАЗПЛАЩАНИЯ МЕЖДУ ТУРОПЕРАТОР И ХОТЕЛИЕР ПО ДОГОВОР. ФАКТУРИРАНЕ НА ОСНОВНИ ТУРИСТИЧЕСКИ УСЛУГИ – ДОКУМЕНТИ, НЕОБХОДИМИ НА ТУРОПЕРАТОРА , ЗА ДА ОСЪЩЕСТВИ ПЛАЩАНЕ ОТ НЕГОВА СТРАНА НА ХОТЕЛИЕРА ЗА ОСНОВНИ ТУРИСТИЧЕСКИ УСЛУГИ ПО ДОГОВОР – ИНВОИС, ЧАРТЪРЕН ОПИС, ОРИГИНАЛ-ВАУЧЕР, ДАНЪЧНА ФАКТУРА.

ЗАДАЧА: Да се фактурират основни туристически услуги по руминг-лист.

№	Критерии за оценяване	Брой точки 100
1.	Да познава документите, документооборота, свързани с настаняване и разплащания между туроператор и хотелиер.	45
2.	Да не допуска технически грешки при изчисления.	50
3.	Да спазва изискванията за безопасни условия на труд.	5

Индивидуално практическо задание № 8

ВАУЧЕР – РЕКВИЗИТИ, ОТЧЕТНОСТ.

ЗАДАЧА: Да се попълни ваучер за настаняване на 10 рах /Иванови/ - 9 AD и 1 CH в 1 SGL, 4 DBL + 1 extra b.(CH) на база 10 HB, пристигащи на 01.08., заминаващи на 11.08. в хотел “Перуника” /две звезди/, собственост на ЕТ “Витор”, лиценз № 0015638, адрес “Братя Шкорпил” № 5 – Варна. Клиентите са платили екскурзия: Варна + Делфинариум.
Да се обясни схемата на движение на ваучера.

№	Критерии за оценяване	Брой точки 100
1.	Да познава същността на търговските отношения и разплащанията с хотелиера.	45
2.	Да не допуска грешки при попълване на бланката ваучер -брой рах / AD,CH/, престой, формули на хотелско обслужване, допълнителни мероприятия/.	50
3.	Да знае правилата за безопасни условия на труд.	5

Индивидуално практическо задание № 9

ИЗГОТВЯНЕ НА ОФЕРТА ЗА ПАУШАЛНО ПЪТУВАНЕ, ФОРМИРАНЕ НА КОМИСИОННА, ВКЛЮЧЕНА В ЦЕНАТА. КАТАЛОГ-БРОШУРА – ИЗИСКВАНИЯ. РАБОТА С КЛИЕНТИ ПО КАТАЛОГ.

№	Критерии за оценяване	Брой точки 100
1.	Да може да извършва информационна дейност.	20
2.	Да може да извършва рекламна дейност.	20
3.	Да има правилен подход към клиента с цел продажба на	55

	туристически пакет.	
4.	Да познава условията за безопасна работа в туристически офис.	5

Индивидуално практическо задание № 10

**ДОПЪЛНИТЕЛНИ УСЛУГИ В ТУРИЗМА – КОНКУРСИ И МЕРОПРИЯТИЯ,
ОРГАНИЗИРАНЕ НА МЯСТО /БИТОВИ ВЕЧЕРИ, РАЗВЛЕКАТЕЛНИ
МЕРОПРИЯТИЯ – ЯХТПИКНИЦИ, ДЖИПСАФАРИТА, ПОЗНАВАТЕЛНИ
ЕКСКУРЗИИ/.
ПОСЕЩЕНИЕ НА МУЗЕЙ В ПЛЕВЕН.**

№	Критерии за оценяване	Брой точки 100
1.	Да познава изискванията за организиране на мероприятия.	10
2.	Да може да рекламира мероприятията, да издава правилно попълнени билети за мероприятия и екскурзии.	10
3.	Да знае кога допълнителните услуги се включват в общата /паушалната/ цена.	20
4.	Да познава и спазва изискванията към екскурзовода.	20
5.	Да изнесе екскурзоводска беседа.	40

Индивидуално практическо задание № 11

**ТЕМАТИЧНО - МЕТОДИЧЕСКА РАЗРАБОТКА НА ЕКСКУРЗИЯ ПО
МАРШРУТ: КК ЗЛАТНИ ПЯСЪЦИ – КК АЛБЕНА – БАЛЧИК – нос КАЛИАКРА**

НАСОКИ ЗА РАБОТА

- 1.Изготвяне на тематично – методичен план на екскурзията с посочени основна тема и подтеми.
- 2.Посочване целта, вида, времетраенето на екскурзията и състава, националността и броя на туристите.
- 3.Информация за КК ”Златни пясъци” и КК”Албена”.
- 4.Екскурзоводска беседа за двореца и ботаническата градина в град Балчик.
- 5.Екскурзоводска беседа за нос Калиакра.
- 6.Избор на подходяща форма на анимация.

№	Критерии за оценка	Брой точки 100
----------	---------------------------	---------------------------

1.	Избира основната тема и подтемите според маршрута и състава на групата.	20
2.	Определя целта на екскурзията, вида, времетраенето на екскурзията, състава, националността и броя на туристите.	10
3.	Познава добре фактическите данни за създаването, развитието и днешното състояние на туристическите комплекси и внася елементи на реклама за развитието на България като туристическа дестинация .	20
4.	Познава обектите и правилно поднася информацията за тях .	30
5.	Показва нужното внимание и отношение към туристите /за чуждестранните туристи и владеенето на чужди езици/ .	10
6.	Познава и умее да подбира подходящия вид анимация съобразно състава, националността и желанието на групата.	10

Индивидуално практическо задание № 12

ТЕМАТИЧНО –МЕТОДИЧЕСКА РАЗРАБОТКА НА ЕКСКУРЗИЯ ПО МАРШРУТ : СОФИЯ – РИЛСКИ МОНАСТИР – МЕЛНИК

НАСОКИ ЗА РАБОТА

- 1.Изготвяне на тематично – методичен план на екскурзията с посочени основна тема и подтеми.
- 2.Посочване целта, вида, времетраенето на екскурзията, състава, националността и броя на туристите.
- 3.Справка за основните обекти по маршрута: “Владайско дефиле, Радомир, Сепарева баня, Дупница, Сандански, Мелник.
- 4.Екскурзоводска беседа за София.
5. Екскурзоводска беседа за Рилски манастир.

№	Критерии за оценка	Брой точки
1.	Избира основната тема и подтемите според маршрута и състава на групата	20
2.	Определя целта на екскурзията , вида , времетраенето , състава , националността и броя на туристите.	10
3.	Познава добре маршрута , обектите и правилно поднася информацията за тях , внася елементи на реклама за развитието на България като туристическа дестинация.	30
4.	Спазва изискванията при поднасяне на екскурзоводската беседа	20
5.	Показва нужното внимание и отношение към туристите /за чуждестранните туристи и владеенето на чужд език/.	10
6.	Познава и умее да подбира подходящия вид анимация , съобразно състава , националността и желанията на групата.	10

Индивидуално практическо задание № 13

ТЕМАТИЧНО – МЕТОДИЧЕСКА РАЗРАБОТКА НА ПЕШЕХОДНА ОБИКОЛКА НА ЦЕНТРАЛНАТА ЧАСТ НА гр. СОФИЯ /ПЛОВДИВ, ВАРНА, ПЛЕВЕН – обиколка/

НАСОКИ ЗА РАБОТА

1. Изготвяне на тематично – методичен план на екскурзията /обиколката/ на града с посочени основна тема, подтеми и обекти.
2. Посочване целта, вида, времетраенето на екскурзията и състава, националността и броя на туристите.
3. Изготвяне контролния текст на екскурзоводската беседа – увод, основна част /кратка географска и историческа справка за града, справка за обектите/ и заключение.

№	Критерии за оценяване	Брой точки 100
1.	Избира основната тема и подтемите според състава и националността на групите.	20
2.	Умее да изготви план – програма на екскурзията за деня с посочени часове /посещение на обектите, обяд, свободно време/.	10
3.	Познава обектите и правилно поднася информацията за тях.	30
4.	Умее да структурира екскурзоводската беседа с логически преход между подтемите.	20
5.	Показва нужното внимание и отношение към туристите- /за чуждестранните туристи и владеене на чуждия език/.	20

Индивидуално практическо задание № 14

ТЕМАТИЧНО – МЕТОДИЧЕСКА РАЗРАБОТКА НА ЕКСКУРЗИЯ ПО МАРШРУТ: КК св. КОНСТАНТИН И ЕЛЕНА – гр. ВАРНА – КК СЛ. БРЯГ – гр. НЕСЕБЪР

НАСОКИ ЗА РАБОТА

1. Изготвяне на тематично – методичен план на екскурзията с посочени основна тема и подтеми
2. Посочване целта, вида, времетраенето на екскурзията и състава, националността и броя на туристите.
3. Информация за КК “св. КОНСТАНТИН И ЕЛЕНА” и за КК “СЛЪНЧЕВ БРЯГ”
4. Кратка историческа и географска справка за гр. Варна, западната промишлена зона, Аспарухов мост и нос Галата.
5. Екскурзоводска беседа за гр. Несебър /историческа справка, древни и възрожденски паметници/.
6. Избор на подходяща форма на анимация.

№	Критерии за оценяване	Брой точки 100
1.	Избира основната тема и подтемите според маршрута и състава на групите	20
2.	Определя целта на екскурзията, вида на екскурзията и времетраенето, състава, националността и броя на туристите.	10
3.	Познава добре фактическите данни за създаването, развитието и днешното състояние на туристическите комплекси и внася елементи на реклама за развитие на България като туристическа дестинация.	20
4.	Познава обектите и правилно поднася информацията за тях	30
5.	Показва нужното внимание и отношение към туристите – присъстващи в залата / за чуждестранните туристи и владеене на	10

	чуждия език/.	
6.	Познава и умее да подбира подходящия вид анимация, съобразно състава, националността и желанието на групата.	10